# Şehsüvâr-ı Cihângîr

## -Fâtihnâme-

Turgut Güler

ÖTÜKEN

Turgut Güler; 1951 yılında Afyonkarahisâr'ın Sultandağı ilçesine bağlı Dort (bugünkü Doğancık) köyünde doğdu. Âilesi, 1959 Ocağında Aydın'ın Horsunlu kasabasına yerleşti. İlkokulu orada, Ortaokulu Kuyucak'da okudu. İki hafta kadar Nazilli Lisesi'ne devâm ettikten sonra, Nazilli Öğretmen Okulu'na girdi. Bu okulun ikinci sınıfını bitirdiği 1968 yılında, İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu Hazırlık Lisesi'ne kaydoldu. 1969-1973 yılları arasında, Yüksek Öğretmen Okulu hesâbına, İstanbul Üniversitesi Edebiyât Fakültesi Târîh Bölümü'nde tahsîl gördü.

İstanbul Çapa'daki Yüksek Öğretmen Okulu'nun Kompozisyon ve Diksiyon Hocası olan Ahmet Kabaklı'nın başkanlığında kurulan Türkiye Edebiyât Cemiyeti'nde, bilâhare bu cemiyetin yayınladığı Türk Edebiyâtı Dergisi'nde vazîfe aldı. Bir tarafdan üniversite tahsîline devâm etti, bir yandan da bahsi geçen derginin *"mutfak"* tâbir edilen hazırlık işlerinde çalıştı. Metin Nuri Samancı'dan sonra da ikinci yazı işleri müdürü oldu (Mart 1973, 15. Sayı). Bu dergide yazı ve şiirleri yayımlandı.

1973 Haziranında üniversiteyi bitirdiğinde, Malatya Mustafa Kemâl Kız Öğretmen Lisesi târîh öğretmenliğine tâyin edildi. Ahmet Kabaklı'nın arzûsu ile bu görevine başlamadı ve İstanbul'da kaldı, Türk Edebiyâtı Dergisi'ndeki mesâîyi sürdürdü. 1975 yılında hem Edebiyât Cemiyeti (Bakanlar Kurulu karârıyla *Türkiye* kelimesi kaldırılmıştı), hem de Türk Edebiyâtı Dergisi, maddî sıkıntılar yaşadı, dergi yayınına ara verdi. Bunun üzerine, resmî vazîfe isteği ile Millî Eğitim Bakanlığı'na mürâcaat etti.

Van Alparslan Öğretmen Lisesi'nde başlayan târîh öğretmenliği, Mardin, Kütahya ve Aydın'ın muhtelif okullarında devâm etti. 1984 yılında açılan Aydın Anadolu Lisesi'nin müdürlüğüne getirildi. 1992'de, okulun yeni binâsıyla berâber adı da değişti ve Adnan Menderes Anadolu Lisesi oldu. Bu vazîfede iken, 1999 Ağustosunda emekliye ayrıldı. 2000-2012 yılları arasında, İstanbul'da, Altan Deliorman'a âit Bayrak Basım-Yayım-Tanıtım'da, yazı ve yayınçalışmalarına katıldı. Yine Altan Deliorman'ın çıkardığı Orkun Dergisi'nde, kendi adı ve müsteâr isimlerle (Yahyâ Bâlî, Husrev Budin, Ertuğrul Söğütlü) yazılar yazdı. İki kızı var.

Yayımlanmış Diğer Eserleri: *Orhun'dan Tuna'ya Uluğ Türkler,* Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2014; *Takı Taluy Takı Müren (Daha Deniz Daha Irmak)*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 2014; *Cihângîr Tûğlar-Selîmnâme,* Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2014; *Ejderlerin Beklediği Hazîne,* Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2015

# İçindekiler


Fâtihnâme-i Turgut Güler ..... 9
Birkaç Söz ..... 13
Mi'râc'la Gelen Kutlu Vilâdet ..... 25
Şehrin Fevkinde, Muazzez Edirne ..... 29
Beşik Alayı ..... 69
Anne: Hümâ Hâtûn ..... 78
Baba: Sultan Murâd Hân-ı Sânî ..... 83
Tigin'den Çelebî ve Şehzâde'ye Konan Dil Üveyiği ..... 98
Allâh Adı İle ..... 107
Sipil Dağı! Sipil Dağı! Söyle Nerde Hân Otâğı? ..... 121
Şehrizor'dan Gediz'e İnen İlim Yakamozları ..... 154
Şehzâde Alâeddin'in Hüzün Mîrâsı ..... 160
İlk Cülûs ve Ukde-i Hümâyûn ..... 162
Yeniden Manisa, Yeniden Sipil Dağı ..... 189
Kosova Zaferlerinin İkincisi, Sultan İkinci Murâd Hân'a Pek Yakıştı ..... 193
Sûr-ı Hümâyûn ..... 195
İrtihâl-i Murâd Hân-ı Sânî ..... 199
Saltanat Gemisine Binen Dehâ Üstü Dimâğ ..... 202
Ol Karamânî ..... 210
Akşemseddin Derler Bir Ak Şeyh Vardı ..... 239
Türk'ü Bekleyen İstanbul ..... 250
İstanbul Surlarında Çırpan Türk Kanatları ..... 287
Boğaz'ı Önce Öpen, Sonra Kesen Hisâr ..... 303
Heyyy! Koca Topçu! ..... 316
Azmin ve Îmânın Meşveretinde İstanbul ..... 332
Bekle Vaktini Konstantiniyye! ..... 337
Fetih Vaktini Bekleyen Konstantiniyye ..... 340
Edirne'den Kalktı Bir Hümâ! Konstantiniyye Kızılelmâ! ..... 345
Sur Dayanmaz Azmin Sur Serencâmı ve Zavallı Surlar ..... 356
İmtisâl-i Câhidu Fi'llâh ..... 365
Akşemseddin'in Kutlu ve Nûrlu Nazarı ..... 391
Fecr-i Hücûm İçindeki Tekbîr Aşkına ..... 408
"Gazab-ı Şâhâne'mden Hazer Etmen!" ..... 425
Makarr-ı Devlet ve İstanbul'da İlk Cuma ..... 435
Merace'l Bahreyn ..... 446
"Hikâyet-i İbtidâ-i İmâret-i Kostantiniyye" ..... 450
Feth-i Mübîn'in Tahlîli ..... 453
İstanbul'un Fethini Gören, Duyan ve Seyreden Dünyâ ..... 459
Dur-Durak Bilmeyen Devlet İşleri ve Balkan ve Kefe ve Sırbistan ..... 464

Çırpınan Karadeniz ve Bizim Trabzon ..... 479
Eflâk, Bosna, Midilli ve Vardaryeniceli Yâkûb Ağa ..... 492
Sıra Karamanoğlu'nda ..... 500
Fâtih Sultan Mehmed Hân Arnavudluk'da ..... 504
Venedik'le Uzun Soluklu Mücâdele ..... 506
Son Karamanoğlu Arâzisi İlhâk Ediliyor, Dikkatler Uzun Hasan Bey'e Çevriliyor 522
Bayındır Hân Oğlanları ve Uzun Hasan Bey ..... 527
"Ba'demâ, Elçimiz Ok ve Lâfımız Kılıçdır!" ..... 535
Kırımdan Gelirim Adım da Sinan'dır Hey!
Kılıcımın Suyu Kandır da, Dumandır Hey! ..... 550
Kara Boğdan Sefer-i Hümâyûnu ..... 568
Hangisi Daha Büyük? ..... 571
Rodos Önünde Hüzün Vakti ..... 575
Çıktı Otranto'ya Pür-Velvele Ahmed Pâşâ ..... 578
Emel Kervânının Yolunu Ansızın Kesen Ecel ..... 584
Merkad-i Fâtih'i Ziyâret ..... 621
Merkad-i Fâtih'i Ziyâret ..... 624
Fâtih Sultan Mehmed Hân Deyince ..... 630
Son Söz ..... 657

# *Fâtihnâme-i Turgut Güler*

AĞUSTOS, Türk târîhinde fetihler ayıdır. Malazgirt'ten Çaldıran'a ve Sakarya Zaferi'ne kadar... Fakat Mayıs'ın bizim için ayrı bir mazhariyeti var. Mayıs deyince İstanbul'un fethi, ebediyyen Türk oluşu gelir akıllarımıza. 53 gün boyunca Üsküdar sırtlarından seyrederek *"mehâbetli"* fethin heyecânını duyan Türkler, hâlâ, her sabah, bu semtte gün doğumu ve batımında *"Türk İstanbul"*da yaşamanın Peygamber müjdeli lezzetini tatmaktadır.

İşte bu tâlihli zevâttan biri olan Üsküdar'da mukîm müverrihlerimizden *"kalemini kılıç eylemiş"* veyâ söz kılıcını kaleme tahvîl eylemiş Turgut Güler Bey, bu vâdîde yeni kitabını yakında basılacak duruma getirdi. Başka kitapları da, yılların birikimiyle tamamlanarak fırına verilmeye hazırdır. Kırk yılını ikmâl eden her müktesebât sâhibi, sâhasındaki tecrübelerini efkâr-ı umûmiye ile paylaşırsa, genç nesillerin okullarda eksik kalan tarafları, sadece *"sosyal paylaşım sitelerinin insâfı"*na terkedilmemiş, seviyeli neşriyâta yönlendirilmiş olur.

Turgut Bey, Yahya Kemâl'in bir şiirinden ilhamla *"ŞEHSÜVÂR-I CİHÂNGÎR"* adını verdiği hacimli eserinde, bildiğimizi sandığımız İstanbul Fethi'nin etrâfında bizi zengin bir târîh kültürüne, muazzam medeniyetimizin kaynaklarına çağırıyor. Bu dâvete icâbet eden ilk okuyuculardan biri olarak diyebilirim ki, *"okumadan, düşünmeden, kafa yormadan, değerlendirmelere gitmeden ilim, irfân sâhibi olunamaz..."*

*"Şehsüvâr-ı Cihângîr"*de, İstanbul ve Fâtih'i ile ilgili ne varsa bulabilirsiniz. Müellif, meşhûr tâbirle, bir *"kuyumcu titizliği"* içinde, sizde soru işareti uyandıran her konuya tatlı bir sohbet üslûbuyla girmektedir. Târîhten zevk almayana söylenecek bir şey yoktur, ama nerelerden nerelere gelinmiş, kim

nerede ne yapmış, o şehrin câmii, çeşmesi, sebîli var idi de ne oldu? Hangi paşanın devlet hayâtında rolü ne olmuştur? Bu yanık türkü kime, niçin yakılmıştır? Fâtih, Edirne'de Dünyâ'yı teşrîf ederken, babası Murâd-ı Sânî hangi duygulanışlar içindedir ve o sırada Kur'ân'da hangi sureyi okumaktadır? Hele İstanbul'un müstakbel Fâtih'inin doğumundan sonra, her iki kulağına ezân ve kaametin babası tarafından okunuşunun tasvîr edildiği, yazarının şâirane güzellikteki *"gözyaşıyla sulanmış"* cümleler okunmadıkça, ben eseri anlatmış olamam. Olsa olsa deryâya kovayı daldırıp *"İşte deniz budur!"* derim ki, gören de duyan da inanmaz. Deryâlara seyâhat kaçınılmazdır ve rûhumuz için bu bir mânevî ihtiyaçtır. Ben huzûrlu saatlerimi bu mâhiyette kitaplara borçluyum.

Turgut Bey, eserlerini târîhî kaynaklara istinâden yazmakla beraber, kırk yılı aşan hocalığının da getirdiği sükûnet ve ciddiyetle, sevimli bir sohbet edâsı içinde sizi edebî, hissî, fikrî vâdîlere çekiyor. Her seferinde yeni bir bilgi edinmiş olmanın bâzan gurûru, bâzan hayıflanması, bâzan da hayret ve hayranlığı içinde hüzünlendiğiniz de oluyor, coşup kabardığınız da. En nihâyet bu eserde ve diğerlerinde bilinmeyenlerin keşfine ve müteâkiben tefekkürüne doğru kanat açıyorsunuz. Târîh yazıcılığı ve hattâ sanatlı târîh, edebî târîh yazarlığı bence çetin meşgaledir. Turgut Bey, benim elli yıldır beklediğim ve gâyet tabiî karşıladığım bu çetin işi, hakkıyla yapmaktadır. Sağlık içinde daha nice eserler ve yazılarla Türk târîhinin ihtişâm asırlarına uzanmasını temennî etmekteyiz.

Fâtihnâme, bizim edebî târîh kültürümüz içinde kısmen var olan Selîmnâme, Süleymannâme, Battalnâme, Saltuknâme... gibi isimlerle bir geleneğin zamânımızdaki devâmıdır. Söz konusu edilen devrin ve o zamânın kahramânının sonraki nesillerde hayranlık uyandıracak ve örnek alınacak vasıflarının da tanıtıldığı bu tarz eserlere dâimâ ihtiyaç vardır. Turgut Bey, eserleriyle, yarını inşâ edecek torunlarımıza âdetâ zekâtlarını peşinen vermekte, borcunu edâ ederken, müstakbel şafaklarda doğacak çocuklarımızın beşiklerine, bu kitapları armağan olarak meleklerin kanadıyla sunmakta, böylelikle onların târîh fakîri olmamaları husûsunda *"çifte kavrulmuş"* bir vazîfeyi de ikmâl etmektedir. Ben bir dede olarak, torunlarımız adına kendisine şükran borçluyum. Kitapların ilk tadıcılarından biri sıfatıyla, iki haftadır *"İstanbul Muhâsarası'na katılmış Bektaş Ağa"* misüllü, titrek ellerimle elektronik sayfaları devrederken, gönlümdeki *"Fetih okları"*, Uluâbâdlı Hasan'ın yanı başında çatılan kaşlarımla gerdiğim dikkat yaylarından uçarak *"hedefin kalbine"*, Ayasofya'nın sisler altındaki yarım kubbelerine düşmek-

tedir. Ayasofya'da ilk Cuma namâzını kılan cengâverlerden biri de bendim. Yoksa bu gözlerimdeki yaşlar nedir? Fâtih, şehre girerken ona gül sunan Rum, belki de sarı Kuman-Kıpçak kızlarından biri uzaktan akrabâm olur... Evet Cahit Külebi haklı: Târîhin akışı içinde *"Daha karışacak bütün sular; Türk mâvisi bulunana kadar..."* Keşke bu hakîkati günümüzdeki bâzı gâfiller de anlayabilseydi.

Vâr ol azîz kardeşim. Beni has *"rûh akrabân"* sayarak gösterdiğin hüsn-i kabûle müteşekkirim. Diğer kitaplarını da fırından çıkmış, buğusu üzerinde ilk okuyanlardan biri olmak dilek ve duâsıyla sa'yiniz meşkûr ola efendim.

İzmir, 6 Ağustos 2015
**M. Mehdi ERGÜZEL**

# Birkaç Söz

Klâsİkleşmİş ve artık resmî hüviyet kazanmış kanaate nazaran, Osman Gâzî ile başlayıp Sultan Altıncı Mehmed Vahîdeddin ile sona eren Osmanlı hükümdârlarının sayısı, otuz altıdır. İkinci Murâd, İkinci Mehmed ve Birinci Mustafa'nın ikişer def'a taht'a çıkmaları, şahıs sayısını arttırmıyor. Bu otuz altı Osmanlı Pâdişâhı, çok değişik başlıklar altında tasnîfe tâbi tutulabilir. Saltanat müddetlerinden başlayarak kazandıkları, kaybettikleri, huyları, tabiatları, insânî duruşları, kahramanlıkları; ilme ve edebiyâta, mûsıkîye yakınlıkları, yatkınlıkları; zaafları, merakları, vesâire, tasnîf listesi daha da uzatılabilir.

Osmanlı Sultanlarını yukarıda sayılan tasnîf kıstaslarına göre sıralamaya çalışırken, birinin liste üstü tutulması lâzımdır. Çünkü o, hemen hiçbir noktada veyâ kıstasda diğer otuz beş akrabâsıyla aynı kategoride değildir. Tasnîf veyâ değerlendirmeye hükümdâr, tâcdâr, hüküm yürütme, devlet idâre etme sâhaları da katılacaksa, o, bütün bunların çok fevkinde bir makâmda görünüyor. Yâni, otuz beşe ilâve edilecek otuz altıncı gibi durmuyor. Sıra dışı, tasnîf dışı bir mevkide ışıltılı, aydınlık, parlıyor. O, hem kendi hânedânının içinde, hem diğer Türk siyâsî teşkilâtlarının hükümdârları arasında, hem de Dünyâ idârecileri sıralamasında *"yegâne"* olmayı başarmış, cümle ölçü ve değerlendirme kıstaslarını dürüp bir kenâra atmıştır.

Türk târîhiyle berâber, en geniş mânâsıyla Cihân târîhinin gelmiş geçmiş sayılı şahsiyetleri arasında zirveye oturan bu portre, *Fâtih Sultan Mehmed*'e âittir. O, Türk milletinin yetiştirdiği Cihân'a değer bir isim ve soyunun iftihâr kaynağıdır.

Dedesi Çelebî Sultan Mehmed'den sonraki ikinci Mehmed, odur. Babası, Murâd'ların ikincisidir. Oğlu da, geleneği bozmadan Bâyezîd'lerin sayısını birden ikiye çıkaracaktır.

Edirne'de, Avrupa toprağında doğmuş, İzmit yolunda, Asya'da ebedîyete intikâl etmiştir. İki kıt'ayı ömür defterinde birleştirip, siyâsî hayâtının gâyesini tahakkuk ettirmiş, *"Avrasya"* tâbirinin ortasına kurulmuştur.

Feridüddin Attâr'ın, Nîşâpûr'da, Bahâeddin Veled'le oğlu Celâleddin (Mevlânâ) hakkında söylediği *"Fesübhânallah! Bir ırmak, peşine bir ummânı takmış, gidiyor…"* cümlesi, Sultan Murâd-ı Sânî ile oğlu Mehmed için rahatlıkla tekrarlanabilir. Her iki hâlde de, babalar ırmak, oğullar okyanus enginliğinde selâm veriyorlar. Mevlânâ ve Fâtih Sultan Mehmed okyanusları, Mutahhara Hâtûn vâsıtasıyla vuslata ermiş, taşıdıkları irsî ve mânevî hamûleyi birleştirmişlerdi. Mutahhara, Mevlânâ'nın torunu idi. Onun kızı Devlet Hâtûn da, Yıldırım Bâyezîd'in *"devletlû"* hanımı olmuştu. Fâtih'in dedesi Çelebî Mehmed, Devlet Hâtûn'un oğlu, Mutahhara Hâtûn'un torunu sıfatlarıyla, Yıldırım Bâyezîd'in sulbüne kayıt yaptırmıştı. Mehmed gibi, diğer Yıldırımoğulları da hep *"Çelebî"* unvânıyla anıldılar. Mevlânâ'dan mülhem *"Çalab"*a mensûbiyetin, *"Çelebîlik"* aşısında herhâlde büyük hissesi bulunuyordu. Konya'daki *"Kubbe-i Hadrâ"* ile Bursa'daki *"Yeşil Türbe"* ve *"Yeşil Câmi"*, aynı okyanus dalgası ile kıyıya taşınmış görünüyorlardı. *"Yeşil"*, zamân içinde Bursa'da bir semt bilinmenin ötesinde, şehrin tamâmına hem renk, hem de sıfat olacaktır.

Bursa'nın rûhâniyetini, hiç bozmadan Edirne'ye taşıyanlar da, yine aynı tennûre açılışlarıdır. Sultan Murâd-ı Hudâvendigâr'ın yâdigârı olan Edirne; Süleyman, Mûsâ ve Mehmed Çelebîlerin saltanat ipini çekiştirdikleri bulanık su çağını atlatınca, yine Meriç'in, Tunca'nın çağıldayan ferah seslerine teslîm oldu. Sultan İkinci Murâd Hân'ın nûr-ı aynı Mehmed, işte böyle bir sükûna ermiş Edirne'de, 30 Mart 1432 (27 Receb 835) Pazar günü, sabâha karşı, Hümâ Hâtûn'dan Dünyâ'ya geldi.

Ağabeyi Şehzâde Alâeddin'in genç yaşta vefâtı üzerine, tahtın tek vârisi olarak kalan Mehmed, kendisine âit şahsî sebepler de devreye girince, oldukça yaramaz bir çocuk hüviyeti gösterdi. Hocalarını dinlemeyişinde, onların Sultân'dan tenbîhli ilâve tedbîrler almasında, hep bu *"şahsî"* etiketli hasletler rol oynuyordu. Pedagoji ve psikiyatrinin bugünkü bilgileri ışığında, Mehmed'in yaramazlığının temelinde, *"dehâ"*ya mahcûbiyet tavrı çıkartan yüksek kavrama ve keşfetme kaabiliyeti yatıyordu. Molla Husrev, Molla Gürânî, Akşemseddin, Hocazâde gibi, her biri devrinin kutbu olmuş âlimlerin, Mehmed'e hocalık yapmakta zorlanmaları, Şehzâde'nin dimâğ mâdenindeki üstün parlaklıktan kaynaklanıyordu.

Mehmed'in hayâtında, Manisa'nın ayrı bir yeri vardır. İki def'a bu şehirde vâlilik yapan Mehmed, iki Manisa ikaameti arasına bir de pâdişâhlık sığdırmıştır. Sultan İkinci Murâd'ın, oğlunun mürüvvetini görmek dileği ile hayâta geçirilen bu *"iclâs"* denemesi, târîhin şâhid olduğu ideâl baba-oğul resimlerinden birine de imzâ atmıştır. Fâtih Sultan Mehmed'in, hepsi ayrı birer şâhikaya yükselmiş meziyetleri, elbette onun fıtrattan getirdiği kaabiliyetleridir. Ancak, Şehzâde Mehmed'in, *"Fâtih Sultan Mehmed"* olup Dünyâ sahnesinde nice *"en"*lere elbîse biçmesinde, babası Sultan Murâd'ın hürmetli duruşunu, ayrı bir yere koymak lâzımdır. *"Fâtih 'çağ'layanı"*nın kaynak yerinde, Murâd-ı Sânî'nin babalık menbâı lüle lüle akmaktadır.

Sultan İkinci Murâd Hân'ın, Varna ve İkinci Kosova zaferleriyle tâclanan siyâsî icraatı yanında, hiç ihmâl edilmeyecek bir kültür hamlesi bulunmaktadır. Onun saltanat dönemini, Türk kültürü ve san'atı açısından değerlendiren otoriteler, *"Türk Rönesansı"* dedikleri bir hareketin orkestra şefi makâmında, Murâd Hân Gâzî'yi görmektedirler. Bahsedilen kendine dönme ve aslını arama rüzgârı, bilhassa Türkçeyi anlaşılır biçimde yazmak, konuşmak gâyesiyle esiyordu. Sultan Murâd'daki bu öz dil şuûru, kendisini Kâşgarlı Mahmûd, Âşık Paşa, Ali Şîr Nevâî, İsmâil Gaspıralı, Ziyâ Gökalp, Ömer Seyfeddin isimleriyle kulaç atarken resme dâhil ediyor.

Sultan Murâd'dan oğlu Mehmed'e intikâl eden kültür hamleciliği, oğulun eriştiği imkân ve mekân genişliğinde, muazzam bir ilim, san'at hâmîliğine dönüşecektir. Avrupa muhîtlerinde çok sözü edilen *"mecéne"*lik, Fâtih Sultan Mehmed'in yaptıkları yanında mânâsını kaybeder. O kadar ki, sevdâsının merkezine kurulan İstanbul'u, Dünyâ'nın en mühim kültür, san'at ve ilim şehri yapabilme uğruna, Ali Kuşcu ve emsâli şahsiyetlerin yolculukları, adım hesâbıyla altına çevrilip, Fâtih'in ihsânına dâhil edilmiştir.

Sultan İkinci Mehmed'i *"Fâtih"* yapan İstanbul olduğuna göre, bu şehrin fethinin, genç Hükümdâr'ın hayât gâyesi şeklinde tezâhür ettiği; öncesiyle, sonrasıyla bilindiğine göre, hattâ kendisine *"Ebû'l-Feth"* unvânı, fethi mümkün kıldığı için verildiğine göre; Sultân'la şehir arasında bir aynîyetten rahatlıkla bahsedilebilir. İstanbul'suz Fâtih, yine çok büyük hükümdârdır, ama Fâtih'siz İstanbul, ne kadar fakîr ve takviyeye muhtaç kalır? Hâlbuki İstanbul'la Fâtih Sultan Mehmed'i bir arada gösteren zaman şeritlerinin en uzunu, bir seneyi bile tutmuyor. Yâni, İstan-

bul'un fâtihi, fethettiği ve devletine pâyitaht yaptığı beldede, aralıksız olarak bir yıl oturamamıştır. Doğuda, batıda devâmlı seferde, devâmlı gazâda ömür tüketen hükümdâr Fâtih, yine böyle bir gazânın hazırlığı içindeyken Hakk'a kavuşmuştur.

Fâtih Sultan Mehmed'in hükümdârlığı, çok cepheli ve her cephesi birbiriyle yarışan, kırılması zor rekorlarla târîhe geçmiştir. Fâtih'i Dünyâ sahnesine taşıyan fiil, elbette İstanbul'un fethidir. Bu fetih hâdisesinin, çağlara uzanan tesirleri, artık kalıplaşmış bir târih bilgisi hâline gelmiştir. İstanbul'u fetheden hükümdâr, tartışmasız büyük hükümdârdır. Lâkin Fâtih Sultan Mehmed'i, sâdece İstanbul'un fâtihi olarak değerlendirmek, onun, hânesine sığdırdığı diğer büyüklükleri görmemek demektir. Fâtih'in, İstanbul'un fethi dışında kazandığı zaferler ve elde ettiği muvaffakiyetler, sıradan bir hükümdârı Dünyâ listesine taşıyacak parlaklıkta duruyorlar. Rûmeli, Anadolu, Adalar Denizi ve Karadeniz, Fâtih'in ahfâdına, Fâtih mühürleri taşıyarak teslîm edilmiştir. İtalya harekâtının başladığı yerde bitmesi, hem Fâtih'in ömür defterinin kapanmasıyla, hem de Fâtih'den sonra gelenlerin kapasite ve gâileleriyle yakından ilgilidir.

Pırıltılı ve imrenilecek siyâsî portresi yanında, Fâtih'in bir de hukûkî görünüşü vardır. O, Osmanlı Cihân Devleti'nin en mühim hukuk adamı olma özelliğini hiç kaybetmemiştir. Maddelerinin tamâmına yakınını kendi rızâ, tercîh ve kalemiyle ortaya koyduğu *"Fâtih Kaanûnnâmesi"*, *"Kaanûnnâme-i Âl-i Osman"* adıyla, asırlarca *"anayasa"* hükmünde kabûl görmüştür. Fâtih Kaanûnnâmesi'nin, üzerinde en çok durulan ve konuşulan bölümü, Osmanlı Hânedânı erkek mensuplarının katline cevâz veren maddeleri olmuştur. Burada, mes'eleye cinâyet ve kıtâl seviyesinden bakmak, Hallâc-ı Mansûr'un derisini yüzdüren mahkeme katılığı ile aynı duruma düşmektir. Hâlbuki, işin bir de devlet bekâsını ilgilendiren tarafı vardır. Bu açıdan bakıldığında, kendi soyunu devletin ömrüne adayan bir büyük fedâkârlık tablosu görülmektedir. Fâtih Sultan Mehmed'in bu konudaki haklılığı, daha vefâtının ertesinde, öz oğulları arasında çıkan kavga ile anlaşılmıştır. Bâyezîd-i Velî ve Cem, kanlı bıçaklı olmuşlar, bilhassa Cem, romanlara bedel bir gurbet hayâtını, sırf bu saltanat hırsı yüzünden yaşamıştır.

Bâyezîd-Cem mücâdelesinin en şiddetli günlerinde, ülkeyi paylaşmayı teklîf eden Cem'e, ağabeyinden gelen cevap, Fâtih'in kaanûn maddesindeki isâbetini, bütün şeffaflığıyla anlatıyordu: *"Bu Kişver-i Rûm, öyle*

*bir ser-i pûşîde-i arûs-ı pür-nâmûsdur ki, iki dâmâd hutbesine tâb götürmez!"* Osmanlı Ülkesi'ni ve Tahtı'nı geline benzeten Bâyezîd, o gelinin iki dâmâda verilemeyeceğini pek güzel dile getirmişti.

Fâtih Sultan Mehmed'in mes'elelere bakış açısındaki enginlik, onu tenkîd edeceklerin kıt akıl ve kalemleriyle pek münâsip şekilde ifâde edilemiyor. Mevlânâ ile Şems-i Tebrîzî arasında yaşanan söz ve fiil vuslatı, Fâtih ve Akşemseddin tarafından tekrarlanmıştır. İstanbul'un mânevî fâtihi sayılacak mevkide duran Akşemseddin, fetihden sonra Göynük'e giderek inzivâya çekilmiştir. Bir kısım kalem fakîrleri, hem Mevlânâ-Şems-i Tebrîzî, hem de Fâtih-Akşemseddin berâberliğinden sapık fikirler îcâd edecek bahtsızlıklar göstermişlerdir. Söz cezbesinin, Hakk'ı ve hakîkati arama yolundaki kudretinden haberdâr olmayanlar, mânevî rûh coşkunluğundan maddî zillet sahneleri çıkarmakta hiç zorluk çekmezler.

Akşemseddin, gönül vâdîsinde ne kadar gümrâh ise, maddeyi keşfetme sâhasında da o derecede mâhir ve derindir. *"Mikrop"* denen, gözle görülmez küçüklükteki canlıları ilk fark eden âlimin Akşemseddin olduğunu, bugün kaç kişi biliyor?

İkinci Mehmed, İstanbul'u aldıktan sonra, hükümdârlığı bırakıp tamâmen Akşemseddin'in tasavvuf yoluna intisâb etmek istedi. Onun, Dünyâ'ya belli bir vazîfe hikmetiyle geldiğinin şuûrunda olan Akşemseddin, buna aslâ fırsat vermemiş ve hemen İstanbul'u terk etmiştir.

Hz. Peygamber zamânında, Ayasofya'nın kubbesinde bir çatlak oluşur. Bizans mîmâr ve ustaları, bildikleri her yolu denemelerine rağmen, bu çatlağı bir türlü kapatamazlar. Sahâbeyle, açık havada sohbet esnâsında iken, İslâm Peygamberi'ne Bizans'ın elçileri gelir ve Ayasofya kubbesinin hâlini anlatıp, kendisinden yardım isterler. Hz. Muhammed, önündeki topraktan bir avuç alıp tükürüğü ile karıştırır ve Bizans elçilerine: *"Bu harcı o çatlağa sürün."* der. Sahâbenin, bir kilise kubbesi için bu yardımı niye yaptığını sorması üzerine de, o, meşhûr *"Fetih Hadîsi"*ni dile getirir: *"İstanbul, bir gün mutlakâ fethedilecektir. Onu fetheden kumandan ne güzel (kutlu) kumandan, onun askeri, ne güzel (kutlu) askerdir."* 1453'e gelinceye kadar, muhtelif Müslüman ordularının İstanbul'u ele geçirmek maksadıyla arka arkaya seferler düzenlemeleri, hep bu hadîsdeki muştuya nâil olabilmek içindir.

Türk târîhinin, Dandanâkan'dan sonraki batıya akan seyri içinde, İstanbul'un alınması, millî bir hedef hâline gelmişti. Daha Dandanâkan

üzerinden sekiz yıl geçmişti ki, Selçuklu ordusu, Erzurum yakınlarında Pasinler Zaferi'ni kazandı. Tuğrul Bey, Bizans'la imzâladığı andlaşmada, İstanbul'daki harab câmiin (Arap Câmii) tâmirini ve orada kendi adına hutbe okunmasını istiyordu. Malazgird Zaferi'ni tâkib eden ve sür'ati göz kamaştıran gelişmeler sonunda, İznik'e ulaşan Kutalmışoğlu Süleymânşâh, İstanbul'un burnunun dibinde devlet kuruyordu. Anadolu'yu ikinci ana vatan yapmaya karar veren Türk milleti, İstanbul'u almadan Anadolu'da tutunamayacağını pek iyi biliyordu. Bütün bu, millî hedefe yerleştirilen İstanbul nişângâhının yanına, İslâmî teşvîk unsurlarını da koyan Türk hükümdâr ve kumandanları, sonu gelmez bir şekilde İstanbul muhâsaralarına giriştiler.

Osmanlı Devleti'nin temel harcında, Osman Gâzî'nin Şeyh Edebâlî Dergâhı'nda gördüğü bir rûyâ, mücevher kıymetindedir. Türk halk muhayyilesi, Şeyh'in kızıyla Osman Gâzî'yi gerdeğe koymanın sihirli formülünü bu rûyâya yerleştirmiştir. Osmancık'ın göğsünden çıkan yarım Ay, Edebâlî'nin sînesinden fışkıran öteki yarım Ay'la birleşir ve Dolunay hâline gelir. Bu bütün Ay'ın aydınlattığı yerde, dalları kıt'alara uzanan büyük bir çınar ağacı yükselir. O çınarın altında denizler, nehirler, dağlar, ovalar, vâdîler uzanır gider. İki denizin birleştiği noktada, yâkuttan bir yüzük yanıp yanıp söner. Şeyh Edebâlî, bu rûyâyı Osman Gâzî'ye tâbir ederken, kızı Mal (veyâ Bâlâ) Hâtûn'un kendisine helâl olduğunu bildirir. Bu izdivaçdan yürüyecek Âl-i Osmân'ın, kıt'alar boyu, muazzam bir devlete sâhip olacağını ilâve eden Şeyh'e göre, o yanıp sönen yâkut yüzük de İstanbul şehridir ve mutlakâ Osman'ın nesli tarafından fethedilecektir.

Orhan Gâzî'nin Bursa'ya, oğullarından Gâzî Süleymân Paşa'nın Çimpe ve Gelibolu'ya, Murâd-ı Hudâvendigâr'ın Edirne'ye ulaşmaları, hep İstanbul etrâfındaki çemberi daraltmaya çalışan hareketlerdir. Kaldı ki, bugün İstanbul'un Anadolu yakasını teşkîl eden bütün topraklar, daha Orhan Gâzî zamânında, vatanımıza dâhil olmuştu. Osman Bey'in rûyâsı, İstanbul rotasında yelken şişirmeye devâm ediyordu.

Dördüncü Osmanlı Hükümdârı Yıldırım Bâyezîd Hân, ecdâdının hazırladığı altyapı üzerine, İstanbul'u arka arkaya muhâsara etti. Tam dört def'a bu şehri kuşatan, bu arada Boğaz'ın Anadolu sâhiline Güzelce Hisâr'ı (Anadolu Hisârı) yaptıran Yıldırım Hân'a, Timur belâsı musallat olunca, İstanbul'un ve Bizans'ın ömrü, yarım asır daha uzadı.

Yıldırımoğlu Mûsâ Çelebî ile Sultan İkinci Murâd Hân'ın, biraz aceleye gelen ve îcâb eden taktikten, stratejiden mahrûm görünen İstanbul muhâsaraları, Fâtih Sultan Mehmed'in hatâ-sevâb cetvelinde işâret çentiğine alındılar. Bunlara, Yıldırım Bâyezîd damgalı İstanbul niyet ve fiilleri de dâhildi. Anadolu Hisârı'nın tam karşısına, rekor kıran bir zamanda Boğazkesen'i (Rûmeli Hisârı) yaptırdı. Delikanlı Sultan İkinci Mehmed, bu çentikleri alt alta, yan yana toplayıp, kendisine, kul tedbîrinde ihmâl noktası olmayan bir program hazırladı.

İstanbul'un Fethi, muhakkak ki, Dünyâ târîhinin en mühim hâdiselerinden biridir. Öncesi ile sonrasını keskin hatlarla ayıran bir nirengi noktasıdır. Yalnız, bâzı mahfîllerde dillendirildiği gibi, bu fetihle başladığı söylenen Yeni Çağ, Türk milletinin çağı değildir. Aynı şekilde, yine İstanbul'un Fethi'nin kapattığı bildirilen Orta Çağ da, bizim dışımızdadır. Aydınlık yüzlü Türk medeniyeti, târîhin hiçbir devrinde, Avrupâî ölçülerde bir Orta Çağ yaşamamıştır. Dolayısıyla, Batı kıstaslarına göre isimlendirilen bu çağ tasnîfinden milletimizi uzak tutmak ve bâzı yanlış kanaatlerden tenzîh etmek lâzımdır.

İstanbul'un Fethi'ni, bir şehrin el değiştirmesi seviyesinde gören ve bu husûsdaki değerlendirmeleri mübâlâğalı bulan bâzı çevrelerle onların sözcüsü durumundaki kalem sâhipleri, İstanbul'un, *"şehir"* tâbirinin çok ötesinde mânâlar taşıdığından habersiz görünüyorlar. *"Şehir"* sözünü, *"gram"* kabûl edip, bir alış-veriş mukâyesesi yapalım. Bir bakkala girip 250 gram toz şeker isteseniz, bakkal, karşısındaki müşterinin fakr u zarûret içinde olduğu zehâbına kapılır. Oradan çıkıp kuyumcudan 250 gram altın taleb etseniz, kuyumcunun gözünde *"Kaarûn"* imajı canlandırırsınız. Evet, İstanbul ilk bakış ve adımda şehirdir, ama sayılamayacak kadar çok sebep yüzünden, kuyumcu terâzisinin şehridir.

Dünyâ'yı ilgilendiren beynelmilel netîceleri bir yana, İstanbul'un Fethi, Türk târîhinin dönüm noktasıdır. Yine aynı şekilde İstanbul, Türk milletinin, uğruna en fazla fedâkârlıkta bulunduğu şehirdir. 1453'e kadarki Türk târîhi, İstanbul'u fethetmek için girişilen mücâdelenin ve katlanılan sıkıntıların toplamıdır. 1453'den sonra, günümüze kadar gelen Türk târîhi ise, İstanbul'u ağyâra vermemek için, Türk'ün her türlü cansiparâne gayretini anlatır. Bir şehrin, bir milletin geçmişinde ve mukadderâtında böylesine mühim bir yer tutabilmesi için, ancak İstanbul olması gerekir. İstanbul'u, hayâtının ortasına koyabilecek milletin de, Türk'den başka ad taşıması mümkün görünmüyor.

Fransa'nın yetiştirdiği büyük kumandan ve hükümdârlar arasında, adı ilk ânda dile geliveren Napoléon Bonaparte, Dünyâ'yı şaşırtan bir askerî harekâtla Mısır'a gelmiş, oradan da Filistin üzerinden Sûriye'ye yönelmek istemişti. Fakat Cezzâr Ahmed Paşa'nın koruduğu Akkâ'da, Waterloo'dan beter bir mağlûbiyete uğrayınca, bütün plânı ve de kimyâsı bozulmuştu. Sonraki yıllarda, bu harekâtının hedefini soranlara, cevâbı *"İstanbul'a ulaşmak!"* olmuştu. *"Niye İstanbul?"* diyenlere de, – Ahmed Cevdet Paşa'nın cümlesiyle- *"Eğer Kürre-i Arz bir devlet olmak iktizâ etseydi, makarrı İstanbul olurdu."* karşılığını vermişti. İstanbul'un Fethi'nin, sıradan bir beldenin sâhip değiştirmesi sayılamayacağının, Napoléon ağzından tesbîti, bir hayli düşündürücü olmalı.

Fâtih Sultan Mehmed'in şahsî duruşu hakkında hüküm cümleleri sarf edilirken, en az İstanbul'un kıymeti derecesinde bir ölçüye riâyet edilmelidir. Zâten, Fâtih'le İstanbul'u ayrı yerlere koyma imkânı yoktur. Nereden bakılırsa bakılsın, ikisi aynı hizâda ve bir arada görünüyorlar.

Hükümdârlık bahçesinin has gülü olan Fâtih, bu sâhadaki icraatıyla, Çandarlı Halil Paşa dâhil, bütün devlet erkânından tam not almıştır. Halil Paşa'nın, fethi müteâkib Pâdişâh fermânıyla îdâm edilişinde, daha 1444'deki ilk sultanlık dönemine kadar uzanan bir serî hatâlar zinciri bulunmaktadır. Hükümdâr'ın yaşından ve tecrübesizliğinden dem vuran Sadr-ı âzam tavırları, darağacına ayak olacaktır. Halil Paşa'nın, Fâtih ufkuna yetişemeyen çapı, kendi ölçüleri içinde almaya çalıştığı tedbîrleri bile, Bizans'la işbirliği dedikodularına vesîle bilinecektir. Fâtih Sultan Mehmed'in, etrâfındaki maiyet erkânı ile pek çok konuda fikir ayrılığına düşmesinin, bunların hepsinde de haklı çıkmasının özünde, onun irtifâ yüksekliği yatmaktadır.

San'atkâr, zanaatkâr, usta, üstâd, âlim gibi sıfatlarla anılan şahsiyetler, belirli sâha ve branşlarda birtakım mahâret, meleke ve kaabiliyetlerle temâyüz etmişlerdir. Velî sayılanların ortaya koyduğu kerâmetler de, dillerde dolaşarak zamâna yayılmıştır. Cemiyet kabûlüne mazhar olmuş bu güzîde insanların fizyolojileri, belli konu, meslek ve san'atlara yatkındır. Aralarında, birden fazla dala konmayı başarmış nedretler de vardır. Ancak, bunların hiçbiri, Fâtih Sultan Mehmed'in hüner çeşitliliğine yaklaşamamıştır.

Sultan İkinci Mehmed Hân, her şeyden önce devlet reisidir. *"Devlet"*le *"devletlû"*nun en mânâlı izdivâcı, onun hükümdârlığında tahakkuk etmiştir. *"Devlet"* kelime, tâbir ve müessesesi, onunla hak ettiği

yüksekliği ve ciddiyyeti bulmuştur. Hukuktan ekonomiye, ilâhiyattan vakıf tesis ve işletmelerine, âsâyişten kültür, ilim hamlelerine kadar, daha nice devlet adımı, devlete yaraşır biçimde, onun mârifet ve yönlendirmesiyle atılmıştır. Kendinden öncekileri ayıklayarak muhâfaza eden Fâtih Sultan Mehmed, kendinden sonrakilere de, aslâ kenâra koyamayacakları, sarf-ı nazar edemeyecekleri bir devlet geleneği, teâmülü bırakmıştır.

*"Ebû'l- Feth"*, yâni *"Feth'in Babası"* unvânı, İstanbul'u fethettiği için, Sultan İkinci Mehmed'e verilmiştir. Tursun (Dursun) Beğ'in *Târîh-i Ebû'l-Feth* isimli eseri, bu unvânın kütüphâne penceresinden görünüşüdür. *"Fetih"*e *"Baba"* olan icraatı başta olmak üzere, Fâtih, Dünyâ askerlik târîhinin en büyük kumandanlarından biridir. Kumandanlık strateji, lojistik, sevk ve idare gibi başlıklar altında mihekk taşına vurulur. O, bütün bu âyâr ölçümlerinde ibreyi zirveye kondurmuştur. Ordusunun başında sefere çıkarken, nihâî hedef hakkında kendisi dışında kimsenin en ufak bir bilgisi olmazdı. Hattâ o, bunu *"Ordumun nereye gideceğini sakalımın kılı bilse, koparır atarım."* vecîzesiyle harb târîhi arşivine koymuştur. Rûmeli Hisârı'nın inşâsından Halic'e donanma indirilmesindeki, kerâmetle hakîkati yan yana koyuş azmi, Fâtih'in askerlik san'atındaki hünermendliğini gösteriyor.

Hendese ilminin, 15. yüzyıldaki mûcid âlimleri arasında, Fâtih Sultan Mehmed çok özel bir yere sâhiptir. O, hendeseyle fiziği, aerodinamiği, hattâ kimyâyı, dimâğında öyle hârika formüllerle birleştirmişti ki, plânını bizzat eliyle çizdiği aşırtma gülle atan toplar, öndeki mâniâyı devreden çıkarıyordu. Fâtih, havan topunun mûcidi olmakla Türk ilim ve teknoloji târîhine şeref bahşetmiştir. Ali Kuşcu gibi, Dünyâ matematik ve astronomi otoritelerinden biriyle hesap ve rakam müsâbakasına girişecek zihin hacmi, yine ondadır.

Fâtih, yalnız maddenin dış ve iç ölçüleriyle değil, tasavvuf dâhil, bütün insânî ilimlerle meşgûl olmuş; kelâm ve felsefe müdâfilerinin münâzarasına hakemlik yapacak kadar, o vâdîlerde söz sâhibi bilinmiştir. Fâtih Külliyesi'nde yer alan medreseler, bugünkü İstanbul Üniversitesi'nin de ilk şeklini temsîl etmişlerdir. Bâzı geceler, oradaki talebeyle sohbete geldiğini ve geç vakitlere kadar kaldığını, devrin şâhitleri söylüyor.

Fâtih Sultan Mehmed, Türk şiirinin sayılı isimlerindendir ve *"Avnî"* mahlâsı ile klâsikler arasına girmiştir. O devrin önde gelen şâirleriyle

nazîreleşecek derecede usta bir şâir olan Avnî, hükümdâr görünüşünün altında nasıl ince, zarîf bir gönül taşıdığını, mısrâlarında göstermiştir:

*"Âşıka Dünyâ vü cân eylemek âsân olur,*
*Lîk, cânân terkini etmek, gelübdür câne güç."*

*"Nice pinhân eyleyem ol dil-bere âşıklığum,*
*Pürdürür divârı şehrün, âh u vâhumdan benüm."*

Avnî, şiirdeki mesâîsini yalnız aşk, gönül mes'elelerine hasretmemiş, zaman zaman Pâdişâh Fâtih'in ideâllerini de nazma dökmüştür. İslâm dinini ve Allâh kelâmını yayma gâyesi, onun hem omzunda, hem de mısrâlarındadır:

*"İmtisâl-i câhid-i fi'llâh olubdur niyyetüm,*
*Din-i İslâmın mücerred gayretidür gayretüm!"*

Karamanoğlu'nun düşmanca tavırlar takınması üzerine söylediği mısrâlar da, yine onun söz yakamozlarına bir misâldir:

*"Bizümle saltanat lâfın idermiş ol Karamânî,*
*Hudâ fursat virürse ger kara yire karam ânı"*

Fâtih Sultan Mehmed, ana dili olan Türkçeden başka, Doğu ve Batı dillerinden pek çoğunu hem yazıyor, hem konuşuyordu. Onun lengüistik bir dehâ olduğunda, bu sâhanın söz sâhipleri birleşiyorlar.

Fâtih'in eline kılıç, pek yakışıyor. O, kılıcı, Trabzon'un Fethi'nden önce, ormanlık arâzide yol alırken ve yanında Uzun Hasan'ın annesi Sâre Hâtûn olduğu hâlde, ağaç dallarını elleriyle aralayabilmek için, ağzına da yakıştırmış, dişlerinin arasına koymuştur.

Fâtih'in eline cetvel, pergel, gönye de en az kılıç kadar yakışıyor. O, bütün bu fen âletlerinin hakkını vermiş tescilli bir âlimdir.

Fâtih'in eline kalem, çok çok yakışıyor. Kalem tutan eller arasında onun eli, pek husûsî bir mevkide duruyor.

Fâtih'in elindeki gül ve karanfil de hârikulâde estetik mânâlara yöneliyor. Onun, gül koklarken yapılmış resmi, Türk-İslâm medeniyetinin başvuru kaynağı hükmünde önem taşıyor. Sultan Mehmed Hân'ın

elindeki bu gül, aynı zamanda Muhammedî bir remzin görünüşüdür. O gül, Muhammed'dir, Mehmed'dir, Mehmetçik'tir. Fâtih, bu yüzden gül koklayan bir güldür…

Şimdiye kadar, Fâtih Sultan Mehmed Hân hakkında yazılanlar az olmamakla berâber, kâfî değildir. Bahsedilen kifâyet endîşesi, o büyük Türk'ün sanıldığından da çok cepheli oluşundan kaynaklanmaktadır. Siyâsî, askerî, ilmî, edebî, hikemî başlıklar altında, kalem mesâîsine tâbî tutulan Fâtih Sultan Mehmed hasletlerini anlatan paragraflar, maddî ve mânevî vâdîlere boşalan gür çağlayan sularını muhâfaza etmede, cılız ve çâresiz kalmışlardır. Fakat anılan nâçâr yazı denemeleri, bir hakîkati ortaya koymada, ortaklaşa bir keşfin seyir mevkiine çıkmış, kolektif sürûrun içine dalmışlardır. O hakîkat, Fâtih Sultan Mehmed Hân'ı anlatma ve ifâde etmede duyulan yetersizliktir. Bunları bile bile, *"yeni bir Fâtih Sultan Mehmed yazısı kaleme almak da nereden çıktı?"* denirse, verilecek cevap, seyir keyfinde saklı durmaktadır. Fâtih Sultan Mehmed Hân'ı anlatamamak bu derecede saâdet bahşediyorsa, anlatabilmenin vereceği gönül huzûrunu, nasıl târif etmeli?

Yüce Yaratıcı, İsrâ Sûresi'nin 36. âyetinde şöyle buyuruyor: *"Velâ takfu mâ leyse leke bihî ılm. İnne's- sem'a ve'l-basara ve'l- fuâde küllü ülâike kâne anhü mes'ûlâ. / Hakkında bilgin bulunmayan şeyin ardına düşme. Çünkü kulak, göz ve gönül, bunların hepsi, ondan mes'ûldür."* Bu ilâhî îkâz, mü'min hayâtına tutulmuş bir projektör hâlinde duruyorken, her şeyi bildiğimizi ve de yazıya aktardığımızı, hassaten Fâtih Sultan Mehmed hakkında, nasıl iddia edebiliriz? Hacc'a yönelen karıncanın, *"varamasam da yolunda ölürüm"* deyişinden kinâye, önünüzdeki haddini bilen satır ve sahîfe yekûnu, aczini îtirâf edebilmeyi, muvaffakiyetten sayan bir mütevâzı cehdin netîcesinde teşekkül etmiştir.

Bu âciz kitaba, *"Şehsûvâr-ı Cihângîr"* ismi, Hz. Fâtih'in, üstüne pek yakıştığı beyaz atını, Marmara ile Boğaziçi'nin şâhitliğinde İstanbul sularına sürerken Dünyâ'ya göründüğü muhteşem sahneye bakılarak verilmiştir. Yahyâ Kemâl, Soyadı Kaanûnu çıktığında, akıncı atalarının *"şehsüvâr"* hâllerinden ve *"Evlâd-ı fâtihân"* menkıbelerinden çıkardığı şâirce hüccetlerle *"Beyatlı"* soyadını almıştı. Büyük Şâir'e göre, *"Beyatlı"* kelimesi, *"Şehsüvâr"*ın tam karşılığı idi. *"İstanbul'u Fetheden Yeniçeri'ye Gazel"* isimli fevkalâde şiirindeki:

*"Vur deyr-i küfrün üstüne rekz-î hilâl içün*
*Gelmiş bu Şehsüvâr-ı Cihângîr aşkına"*

beyti, Fâtih Sultan Mehmed Hân'ı, küfür mâbedlerinin üstüne *"hilâl"* dikmeye gelmiş *"Şehsüvâr-ı Cihângîr"* olarak takdîm eder. Sultan Mehmed Hân, hem takvîm hesâbıyla, hem de zürriyetinden neş'et eden Yavuz Sultan Selîm Hân ve Kaanûnî Sultan Süleyman Hân gibi Cihângîrlerin atası olmak bakımından, tam isâbetle *"Şehsüvâr-ı Cihângîr"*dir. Bu kitap, âciz yazıcısının indinde, bir müddet önce yayımlanan ve Yahyâ Kemâl'in *"Selîmnâme"*sinin kılavuzluğunda Yavuz Sultan Selîm Hân'ı anlatmaya cesâret eden *"Cihângîr Tûğlar-Selîmnâme"* adlı mütevâzı çalışmaya tanıdık Âl-i Osman selâmları göndermesi ümîdiyle, *"Fâtihnâme"* ismine de tâlib olmuştur. Her hâl ü kârda, nazarlarınıza sunulan bu iddiasız paragraflar, *"Kendi Hâlinde Bir Fâtih Kitâbı"*dır.

Fâtih Sultan Mehmed Hân Hazretleri'nin şahsında, Türk milletine ve onun muazzez hâtırâsına takdîm edilen bu kemter çalışmayı, hayat arkadaşım Hatice Rûhân'a, canım kızlarım Ayşegül Selcen ve Bilge'ye, can dostum ve azîz arkadaşım Mehmed Mehdi Ergüzel'e, Ötüken Neşriyât'ın gayret ve teşvîk menbâı Nurhan Alpay Beyefendi ile çalışkanlığını gençlik enerjisiyle tâclandıran sevgili Kadir Yılmaz'a armağan ediyorum.

**Turgut GÜLER**
Üsküdar, Kasım 2015